

Proverbs in SMS messages: Archaic and modern communication

Sananlaskut tekstiviesteissä – vanhahtavaa ja modernia viestintää

Lectio praecursoria Turun yliopistossa 16.8.2018

Liisa Granbom-Herranen

Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto on yksi vanhimmista tunnetuista suomalaisista sananlaskuista (Haavio 1947). Se on liki kaikille tuttu ja ehkä sen vuoksi sen tulkinta on vain asettunut uuteen elinympäristöön (Granbom-Herranen 2013a, 382–383). 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla tämän sananlaskun sanoma ymmärrettiin vanhempien ja esivallan tottelemisena. Esimerkiksi 1920-luvun alussa syntynyt nainen kirjoitti elämäntarinassaan:

[...] oli monia vanhoja ihmisiä -30 luvulla jotka, kun yhteen sattuivat, muistelivat omaa lapsuuttaan ja nuoruuttaan ja ennen kaikkea sitä, kuinka kasvatus oli kovaa enimmäkseen. Vanhempien sana oli laki eikä sitä pyritty kumoamaan ja kuka siihen rohkeni ruveta, sai kuulla, *sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto*.¹ (PE85, nainen, synt. 1922.)

2000-luvun taitteessa tulkinta liittyi solidaarisuuteen työnantajaa kohtaan ja tietoisuuteen omista juurista. 1950-luvun alussa syntyneiden naisten vastauksissa oli tulkinnat: "Jos aikoo säilyttää työnsä ja tulonsa, on parasta olla ääneen puhuessaan samaa mieltä: *Kenen leipää syöt, sen lauluja laulat*." (Q-2000, nainen, synt. 1955) sekä "Tämä on muistutus siitä, että meillä kaikilla on juuremme jossakin, eikä niitä tulisi unohtaa." (Q-2000, nainen, synt. 1952). Sananlaskua käytettiin myös mielipiteenä julkaistavaksi lähetetyssä tekstiviestissä vuodelta 2009 ja edelleen sillä viitataan kuuliaisuuden vaatimukseen: "Puolueiden tukeminen on väärin. Ehkä ei juridisesti, mutta moraalisesti, samalla tavalla kuin muukin lahjonta. – *Sitä kuusta kuuleminen...*" (SSS, lähetetty 16.6.2009.)

Suomenkielinen sananlasku arkisena ilmiönä

Tämän päivän sananlaskututkimus tuntee ja käyttää useita erilaisia sananlaskun määritelmiä. Tämä on seurausta siitä, että käsitettä sananlasku ei toistaiseksi pyrkimyksistä huolimatta ole onnistuttu määrittelemään täydellisesti. Nykyisin käsitettä sananlasku käytetään paremiologiassa varsin yleisesti merkityksessä sananlasku ja sananlaskun kaltainen ilmaisu

1 Kursivointi on kirjoittajan.

sekä niin arjen kuin tutkijoidenkin kielellä. Ilmaisun sananlaskuksi todentavia tai sen traditiionaalisiin ja moderneihin sananlaskuihin jakavia yleispäteviä lauseen ominaisuuksia ei ole määriteltävissä. (Dundes 1994, 44; Mieder 2004, 2–3; Taylor 1981.) Arkipäiväisessä käytössä sananlasku elää niin kauan kuin siihen viitataan. Tämä tarkoittaa, että etsittäessä sananlaskuja puheesta tai puheenkaltaisesta tekstistä meidän tulee etsiä sananlaskuja, lyhennettyjä sananlaskuja tai viittauksia ja vihjauksia niihin. (Granbom-Herranen 2014b, 378.) Tarkastelen sananlaskua lyhyenä, väittämän sisältävänä kannanottona, joka on tai on ollut tuttu (*familiarity*) ja käytetty (*frequency*) ajan ja paikan muodostamassa tilassa. Mikäli sananlasku ei täytä tuttuuden vaatimusta, ei siitä voi tulla käytössä yleistä. (Mieder 1994, 298; Grzybek 1987, 73.) Jotta uusille käsitteille olisi sijaa, ei aina ole välttämätöntä tai mahdollistakaan pitää liian tiukasti kiinni jo olemassa olevasta käsitteistöstä (Honko 1989, 14).

Nykypäivän sananlaskut voivat olla joko ikivanhoja tai varsin nuoria. Koen kiinnostavaksi sananlaskuille annetut ja niiden ymmärretyt tulkinnat, jotka molemmat ovat yhden ihmisen kohdalla paljolti tilannekohtaisia, mutta joiden käyttö on kuitenkin yhteisöllistä. Vuonna 2008 ilmestyneen kasvatuspuheen sananlaskuja käsitelleen väitöskirjani jälkeen kuulin toistuvasti kysymyksen, miksi tutkia sananlaskuja, kun niitä ei enää kukaan käytä. Kysymys nousi esiin niin akateemisissa ympyröissä kuin arkikeskusteluissakin. Ja kun jotakin kuulee tarpeeksi, alkaa miettiä. Tulin uteliaaksi ja uteliaisuus yhdistettynä ihmettelyyn on varsin hyvä tutkimuksen lähtökohta. Pohdin josko ongelmana eivät olekaan kadonneet sananlaskut vaan niiden sijoittautuminen uuteen ympäristöön. (Granbom-Herranen 2010b, 218.) Kohtasinhan sananlaskuja tai viittauksia niihin joka aamu lukiessani paikallista päivälehteä, *Salon Seudun Sanomia*. Erityisesti niitä tuntui olevan tekstiviestipalstalla (Granbom-Herranen 2013b). Joten tämäkin väitöskirja alkoi ihmettelystä. Väitöskirjassa tarkastelen nykypäivän sananlaskuja. Valitsin tarkastelun kohteeksi tekstiviestit, joissa kieli on lähempänä puhekieltä kuin kirjoitettua ilmaisua. Ne ovat myös tilanteeseen syntyneitä kannanottoja. Harva muistaakaan sananlaskuja, saati niiden käyttöyhteyksiä niitä erikseen tiedusteltaessa.

Väitöskirjan artikkelit ja tekstiviestiaineisto

Artikkeliväitöskirjani koostuu johdantoartikkelin ohella kuudesta englanninkielisestä artikkelista. Ensimmäisenä esitettyssä artikkelissani *The genre of proverb – a relic or very much alive?* (2016) käsittelen sekä sananlaskun käsitteessä että koko genressä tapahtuneita muutoksia etenkin suomalaisen folkloristiikan kannalta. Seuraavassa artikkelissa *How do proverbs get their meanings? The model of interpretation based on a metaphor theory* (2010a) paneudun sananlaskujen ymmärtämisen ja tulkittamisen kokonaisuuteen. Sananlaskun tulkintaa ja vaikutusta kuvatakseni olen soveltanut mahdollisiin maailmoihin perustuvaa metaforamallia. Malli mahdollistaa yhteisön ja yhden ihmisen elämismaailman huomioimisen sananlaskujen tulkinnan päättelyssä. Kun aika muuttuu, muuttuu myös yhteisön elämä. Kieli on kulttuurisidonnainen viesti. Kolmannessa artikkelissa *Some theoretical aspects of processes behind the meanings of proverbs and phrases* vuodelta (2013a) paneudun samaan aiheeseen syventäen sananlaskun tulkinnan mahdollisuutta. Neljännessä artikkelissa *SMS-messages – context for traditional and modern proverbs* (2014b) esittelen tekstiviestejä sananlaskujen käyttöympäristönä. Viidennessä artikkelissa *Beyond understanding: How proverbs violate Grice's cooperative principle* (2014a) perustelen mahdollisuutta hyödyntää Paul Gricen yhteistyöperiaatteen rikkoutumista sananlaskujen tunnistuksessa. Viimeisessä artikkelissa *Proverbial expressions and cultural context in archive materials* (2015) tarkastelen arkistolähteiden käyttöä sananlaskututkimuksessa, kysymyksiä, joita aineistolle tulee asettaa.

Aineistona on alueelliseen sanomalehteen lähetettyjen ja mielipiteinä julkaistaviksi tarkoitettujen tekstiviestien sisältämät sananlaskut ja viittaukset niihin. Alun perin tekstiviesti saattoi sisältää enintään 160 merkkiä. Näin ollen halutessaan sanoa enemmän kuin mitä 160 merkkiin mahtui tekstiviestin kirjoittaja joutui lähettämään ja maksamaan useammasta viestistä. Myöhemmin käytössä olevien merkkien määrä on lisääntynyt. Tutkimusaineisto koostuu lähes viiden vuoden ajalta 70 000 viestistä, joissa oli noin 7000 sananlaskua tai viittausa sananlaskuun.

Sananlaskun tulkinta

Arkielämässä useimmiten käyttötilanne antaa sananlaskulle merkityksen ja sananlasku tulee tulkituksi monien vaikuttavien tekijöiden yhteistyönä. Kirjallisuudessa ja kääntäjän työssä on toisin, mutta silloin ei enää puhuta arjen elämästä tai perinteen siirtymisestä (ks. Granbom-Herranen 2010b; 2011). Arkisessa käytössään sananlaskua ei voi käyttää väärin. Sitä voidaan kyllä käyttää omituisesti tai yllättävässä yhteydessä, mutta ei väärin. Jokapäiväisessä elämässä sananlaskun tulkinta perustuu sekä tilanteeseen että omakohtaiseen, yksilölliseen kokemukseen (Granbom-Herranen 2008; 2009; 2013c).

Sananlaskun käyttö mielipiteenilmauksissa sisältää oletuksen, että lukijat tunnistavat sen. Tunnistaminen on kuitenkin eri asia kuin ymmärtää samoin kuin kirjoittaja on tarkoittanut (ks. Granbom-Herranen 2010a). Sananlasku sopii lyhyeen viestintään, oli väline sitten puhe, kännykkä tai tietokone. Sananlaskuilla voi perustella mitä tahansa, aina löytyy sopiva. (Lauhakangas 2004; Widbäck 2015.) Mielipidepalstalla niiden käyttö kertoo myös siitä, että arkikielessä sananlasku on ennen kaikkea puheeseen (kirjoitettuun tai puhuttuun) jostakin puhujan kokemustaustasta lähtevä ja lipsahtava ilmaus, arkikielessä se ei ole harkittu esitys (Briggs 1988; Bauman 1992, 125). Sananlaskulla voi aina lopettaa keskustelun ja sen voi oikeastaan kumota vain käyttämällä sananlaskua.

Nykypäivän suomalainen sananlasku

Nykypäivän sananlasku voi olla niin traditionaalinen kuin moderni sananlasku samoin kuin Raamatusta otettu sananlasku tai lainaus sekä viittauksia näihin (ks. Granbom-Herranen 2018, 42; 2015b; 2016b; Granbom-Herranen ym. 2015). Seuraavassa tarjoan joitakin esimerkkejä näistä sananlaskuista.

Traditionaalisiksi sananlaskuiksi kutsun niitä, jotka löytyvät ennen 1900-luvun puoltaväliä tehtyihin keräyksiin perustuvista julkaisuista.² Esimerkiksi sananlaskua *Se koira älähtää, johon kalikka kalahtaa* käytettiin tekstiviesteissä useamman kerran, muun muassa käsiteltäessä nuorten valvomatonta juhlintaa helmikuussa 2007:

Äiti! *Se koira älähtää jne.* Missä olit itse dokaamassa kun poliisi joutui P:n talolla paimentamaan lastasi. Hoida jälkikasvusi, älä hoidata valtion varoin. -X- (SSS, lähetetty 16.2.2007.)

2 Maantieteellishistoriallisen menetelmän ansiosta meillä on arkistoissa runsaasti ennen toista maailmansotaa kerättyjä ja tallennettuja suomalaisia sananlaskuja. Suurin osa ennen 1950-lukua kerättyjen traditionaalisten suomenkielisten sananlaskujen perusmuodoista sisältyy kolmeen julkaisuun sekä yhteen on-line-käyttöiseen tietokantaan. Julkaisut ovat toimittaneet Matti Kuusi (1990/1953; vanhin aineisto, joka on koottu ennen Turun paloa 1828), Ruben Erik Nirvi ja Lauri Hakulinen (1953/1948; kerätty 1930-luvulla) sekä Kari Laukkanen ja Pekka Hakamies (1997/1978; kerätty ennen 1950-luvun loppua). Lisäksi on *Kotimaisten kielten keskuksen* (KOTUS) ylläpitämä 1930-luvulla kerättyjä sananlaskuja sisältävä sananparsitietokanta.

Moderneiksi sananlaskuiksi kuuluviksi puolestaan luen sananlaskut, jotka on joko tallennettu 1900-luvun puolenvälin jälkeen tai jotka ovat potentiaalisia sananlaskuja eli ilmaisuja, jotka kenties vakiintuvat suomen kieleen sananlaskuina.³ Ne ovat uudempaa perinnettä. Osa niistä on alun perin ollut kirjallisessa muodossa, mutta irrottautunut osaksi suullista perinnettä. Esimerkiksi *kell' onni on se onnen kätkeköön* on alunperin säe Eino Leinon runosta *Laulu onnesta*.⁴

Ehkä jännittävin (ja teoreettisesti epävarmin) osa näistä ovat jo mainitut potentiaaliset sananlaskut (Grzybek 1987, 40; 2011; myös Krikmann 2017, 101–102; Lambertini 2017), ilmaukset, joita käytetään, mutta joista ei voi sanoa varmasti säilyvätkö ne, kuten Matti Nykäsen *elämä on laiffi*⁵ (ks. Granbom-Herranen 2013b, 323–324; 2016, 322). Monet lainasananlaskut ovat suomenkielessä uusia sananlaskuja, vaikka ne alkuperäisellä kielellään edustavat traditionaalisia sananlaskuja.

Edelleen käytetään *Raamatusta* peräisin olevia sananlaskuja, vaikka niiden alkuperä onkin kenties unohtunut. Osa raamatunlauseista ja *Raamatussa* esiintyvistä sananlaskuista on vakiintunut suomalaisiksi traditionaalisiksi sananlaskuiksi, kuten *mitä ihminen kylvää, sitä hän niittää*, joka on *Raamatussa* kirjessä galatalaisille 6:7 muodossa: ”Älkää pettäkö itseänne! Jumala ei salli itseään pilkattavan. *Mitä ihminen kylvää, sitä hän myös niittää.*” *Raamattu* on ollut pitkään suomalaisessa kulttuurissa jumalanpalveluksissa suullisesti välitynyttä tietoa (Tuomaala 2004, 160; Stark 2005, 96; Granbom-Herranen 2008, 34, 41, 69).

Tekstiviestissä sanotaan: ”Salossa 200 äänellä ei tullut lautakuntapaikkaa. - *sitä niittää, mitä kylvää.*” (SSS, lähetetty 16.12.2008.) Nykyään jokseenkin vastaavassa merkityksessä voi kuulla *sitä saa, mitä tilaa*” joka on moderni sananlasku:

Salossa paljon mukavia ihmisiä. Jyväskylässä paljon mukavia ihmisiä. Vaasassa paljon mukavia ihmisiä jne. - *sitä saa mitä tilaa* (SSS, lähetetty 20.9.2006.)

Mitä sananlaskuille on tapahtunut tai on tapahtumassa?

Sananlaskut saattavat esiintyä merkillisissä yhteyksissä mikäli lähtökohtana pidetään niiden oletettua perusmerkitystä. Traditionaaliset sananlaskut saavat uusia muotoja, niitä yhdistetään toisiin sananlaskuihin tai aivan toisenlaisiin ilmaisuihin. Niillä pilailaan (sananlaskuparodiat tai anti-sananlaskut). Moderneja sananlaskuja luodaan käyttäen traditionaalisia sananlaskuja. Sananlaskut saavat uusia tulkintoja. Ne yhdistetään uusiin ilmiöihin. Sananlaskut lyhenevät. Mutta yhtä kaikki, ne säilyvät.

Mikä siis on auto, joka on silkkoa⁶ sisältä? Kun tekstiviesti alkaa sananlaskulla *moni kakku päältä kaunis* ei suomen kieltä tuntematon välttämättä heti oivalla jatkoa: *vaan on silkkoa*

3 Joidenkin modernien sananlaskujen perusmuoto löytyy Pasi Heikuran (2004) sekä Kuusen (1988) julkaisuista. Julkaisut eivät kuitenkaan sisällä 2000-luvun sananlaskuja.

4 ”Kell' onni on, se onnen kätkeköön” on alku Eino Leinon runosta *Laulu onnesta*, joka julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1900 runokokoelmassa *Hiihtäjän virsiä* (Leino 1978). Nykyisin se on sananlasku eivätkä ihmiset yleensä ole tietoisia sen alkuperästä.

5 ”Minulle jäi rahaa 100 euroa ja pitäisi riittää 24 päivää. – *Elämä on laiffi* ” (SSS, lähetetty 10.5.2012, 2 tekstariipalsta)
”Minulla on 70 euroa, ja pitäisi sillä pärjätä kaksi viikkoa viisihenkisen perheen. – *Elämä on laiffi kaikilla*” (SSS, lähetetty 13.5.2012, 2 tekstariipalsta). (Granbom-Herranen 2013b 323–324.)

6 *Silkko* on ”pelkistä petturujuhuista ja pimmästä leivottu leipä” (Kielitoimiston sanakirja).

sisältä. Ja kenties vielä epäselvemmäksi jää miten autot, kakut ja pettuleipä kuuluvat yhteen. "Moni kakku päältä kaunis. Autot ruostuvat muovikuorien alla. Mistä nykyisten muoviautojen korin kunnon voi tietää? -Sepi." (SSS, lähetetty 23.12.2006)

Se, että monet tunnistavat sananlaskun ja tietävät kuinka se kokonaisuudessaan kuuluu, jättää vielä kysymykselle sijaa: mikä on silkko? Silkkin on ollut ruokaa, voitaneen sanoa pettuleivän täysin jauhoton versio, johon jouduttiin menneisyydessä kaikista vaikeimpina aikoina turvautumaan. Sananlaskun tarkoituksen voi ymmärtää ymmärtämättä jokaista sanaa.

Sananlaskujen elinkaari Suomessa noudattaa yleistä perinteen elinkaarta (Honko 2013; Rooijackers 1998). Jokainen sananlasku on jonkun keksimä, jonkun joka on muokannut ideasta väittämän (Taylor 1931). Elääkseen on sananlaskun oltava osa arkista puhetta. Suomalais-tenkin sananlaskujen elinkaareissa alkoi uusi vaihe, kun ne huomattiin normaalin käyttöympäristönsä ulkopuolella. Ne huomattiin, koska niiden koettiin olevan katoavaa perinnettä. Näin ollen sananlaskuja ruvettiin keräämään ja tallentamaan; ne saivat perinteen leiman. Julkaistiin sananlaskukokoelmia, joilla luotiin myös vaikutelmaa elävästä perinteestä. Mutta itse asiassa tällainen toiminta ei ole arkista sananlaskujen käyttöä, vaan niiden säilömistä tulevaisuutta varten. Kirjoista ja arkistoista sananlaskuja hakevat kahdenlaiset ihmiset: ihmiset, jotka syystä tai toisesta haluavat käyttää niitä, ja ihmiset, jotka haluavat tutkia niitä. Toisin sanoen sananlaskut kaivetaan esiin tarvittaessa.

Tästä saattaa muodostua uusi laajeneva elinkaari, jonka puitteissa sananlaskuja nähdään, kuullaan ja käytetään. Vaikka mikään muu ei alkuperäiseen sananlaskujen käyttöön verrattuna olisi muuttunut, käyttöympäristö on – ja käyttöyhteys luo sananlaskulle merkityksen. Siten, vaikka sananlaskun muoto on muuttumaton, sen merkitys ja tulkinta ovat muuttuneet.

Ja lopuksi muutama tekstiviesteissä useimmin esiintyneen sananlaskun perusmuoto: Eniten (lähes 400 esiintymää) käytettiin *kokemusta on*. Asultaan ja ajatukseltaan vastaava löytyy aiemmasta sananlaskuperinteestä *oma kokemus on paras opetus* (Kotimaisten kielten keskus). Aiempia merkintöjä sen sijaan ei ole toiseksi eniten käytetystä tai viitatusta *järjen käyttö sallittu* (noin 200 esiintymää). Mainitsen vielä nykymuotoisen *katso peiliin*, jolle löytyy taustaa suomenkielisistä sananlaskuista *katso omaan povees, siel on peili etees* (Laukkanen ja Hakamies 1997).

Kuitenkin tämä kertoo vain yhden näkökulman. Tämän tutkimuksen aineisto ei vastaa kysymykseen siitä, mitkä ovat 2000-luvun yleisimmät sananlaskut Suomessa. Aineisto ei kata koko Suomea, ei edes Salon aluetta. Aineisto on otos – vaikkakin lukumäärältään suuri – joka kertoo alueellisessa sanomalehdessä *Salon Seudun Sanomissa* julkaistaviksi tarkoitettuihin mielipiteisiin sisällyneistä sananlaskuista vuosina 2006–2010.

Yhteenveto

Yhteenvetona voi todeta, että sananlaskut ovat varsin muuttumattomia ilmauksia ja traditionaaliin sananlaskuihin sisältyy edelleen agraaritalouden termejä, mutta sananlaskuja käytetään uusissa ympäristöissä ja niiden tulkinnat muuttuvat. Sananlaskut saavat uusia tulkintoja – ja mielestäni niiden tuleekin saada. Onhan koko elinympäristömme muuttunut. Huolimatta kaikista niistä muutoksista, joita viimeisten vuosikymmenien aikana

suomalaisessa yhteiskunnassa ja elämäntavassa on tapahtunut sekä monista elämisen ja arjen käytänteiden muutoksista, sananlaskut kuuluvat yhä edelleen jokapäiväiseen viestintään. Kirjoitettu arkikieli on lähestynyt puhekieltä. Urbaani elämäntapa on tuonut muutoksia suomalaiseen sananlaskuperinteeseen. Silti traditionaaliset sananlaskut sekä Raamatun sananlaskut ja lainaukset käyttävät pääasiassa vanhahtavaa kieltä, vaikkakin niitä nykyään usein käytetään uudessa käyttöyhteydessä ja niille annetaan uusia tulkintoja. Nykyisessä käyttöympäristössään sananlaskut eivät aina ole edeltäjiensä kaltaisia, modernien sananlaskujen kieli on nykypäivän puhekieltä.

Joka tapauksessa yksi asia on varma: suomenkieliset sananlaskut ovat säilyneet arjen puhekielessä. Ne ovat elävää perinnettä, käyttötavaraa, joka muuttuu ajan myötä. Sananlaskun asettuessa uuteen kulttuuriseen käyttöyhteyteen sen muoto ja tarkoite usein muuttuvat.

Granbom-Herranen, Liisa. 2018. *Proverbs in SMS messages: Archaic and modern communication*. Turun yliopisto: Turku. [<http://www.utupub.fi/handle/10024/145748>]

Lähteet

Tutkimusaineistot

PE85 = Perinne elämässäni -kilpikirjoitus 1985. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkisto.

Q-2000 = Kysely vuonna 2000. Aineisto on kirjoittajan hallussa.

SSS = *Salon Seudun Sanomat*.

Kirjallisuus

Bauman, Richard. 1992. *Folklore, Cultural Performances, and Popular Entertainments*. Oxford: Oxford University Press.

Briggs, Charles L. 1988. *Competence in Performance*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Dundes, Alan. 1994. "On the Structure of the Proverb." Teoksessa *The Wisdom of Many: Essays on the Proverb*, toimittaneet Mieder, Wolfgang ja Alan Dundes, 43–64. Wisconsin: University of Wisconsin Press.

Granbom-Herranen, Liisa. 2008. *Sananlaskut kasvatuspuheessa – perinnettä, kasvatusta, indoktrinaatiota?* Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3111-7>.

Granbom-Herranen, Liisa. 2009. "Mihin sananlasku lasta johdattaa? – elämäntarinoiden avulla lapsen tulkintaan sananlaskujen kasvatustavoitteista." *Kasvatus & Aika* 3 (3): 79–93. http://www.kasvatus-ja-aika.fi/dokumentit/artikkeli_granbom-herranen_2210092250.pdf.

Granbom-Herranen, Liisa. 2010a. "How Do Proverbs Get Their Meanings? The Model of Interpretation Based on a Metaphor Theory." *Białostockie Archiwum Językowe* (10): 47–67. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/37115>.

- Granbom-Herranen, Liisa. 2010b. "Is a Proverb Always a Proverb?" Teoksessa *3rd Interdisciplinary Colloquium on Proverbs, Proceedings*, toimittaneet Rui Soares ja Outi Lauhakangas, 215–221. Tavira: International Association of Proverbs.
- Granbom-Herranen, Liisa. 2011. "Proverb – a Literal Phrase And a Part of Everyday Speech." Teoksessa *Paremiología y herencia cultural*, toimittaneet Antonio Pamies, Luque Durán, Juan de Dios ja Patricia Fernández Martín, 285–294. Granada: Granada Lingvistica/Educatori.
- Granbom-Herranen, Liisa. 2013a. "Some theoretical aspects of processes behind the meanings of proverbs and phrases." Teoksessa *Research on Phraseology Across Continents, 2.*, toimittaneet Joanna Szerszunowicz, Boguslaw Nowowiejski, Katsumasa Yagi ja Takaaki Kanzak, 372–388. University of Białymstoku Publishing House.
- Granbom-Herranen, Liisa. 2013b. "Newspapers are the schoolmasters of the common people: Some paremiological notes of proverbs in a Finnish newspaper." Teoksessa *6th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs - 6º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios, Proceedings*, toimittaneet Rui Soares ja Outi Lauhakangas, 315–328. Tavira: International Association of Proverbs.
- Granbom-Herranen, Liisa. 2013c. "Stat, kyrka och familj: innehållet i allmogebarns uppfostran i Finland i början av 1900-talet." *Barn* 31: 55–68.
- Granbom-Herranen, Liisa. 2014a. "Beyond understanding: How proverbs violate Grice's cooperative principle." Teoksessa *Scala Naturae. Festschrift in Honour of Arvo Krikmann*, toimittaneet Anneli Baran, Liisi Laineste ja Piret Voolaid, 107–120. Tartu: ELM Scholarly Press.
- Granbom-Herranen, Liisa. 2014b. "SMS-messages – context for traditional and modern proverbs." Teoksessa *Phraseologie und Kultur / Phraseology and Culture*, toimittaneet Vida Jesenšek ja Dmitrij Dobrovol'skij, 367–381. Maribor: Filozofska fakulteta.
- Granbom-Herranen, Liisa. 2015a. "Proverbial expressions and cultural context in archive materials." Teoksessa *Intercontinental Dialogue on Phraseology 3*, toimittaneet Joanna Szerszunowicz, Boguslaw Nowowiejski, Katsumasa Yagi ja Takaaki Kanzak, 503–518. University of Białymstoku Publishing House.
- Granbom-Herranen, Liisa. 2015b. "Some paremiological notes of proverbs in three Finnish newspapers." Teoksessa *8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs, Proceedings*, toimittaneet Rui Soares ja Outi Lauhakangas, 404–415. Tavira: International Association of Proverbs.
- Granbom-Herranen, Liisa. 2016a. "The genre of proverb – a relic or very much alive?" Teoksessa *Genre – Text – Interpretation: Multidisciplinary Perspectives on Folklore and Beyond*, toimittaneet Kaarina Koski, Frog ja Ulla Savolainen, 317–339. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <https://oa.finlit.fi/site/books/10.21435/sff.22/>.
- Granbom-Herranen, Liisa. 2016b. "SMS-messages in daily newspaper – the context of proverb performance." *Traditiones* 45 (3): 43–60. <https://ojs.zrc-sazu.si/traditiones/article/view/4827/4439>.
- Granbom-Herranen, Liisa, Saša Babič ja Piret Voolaid. 2015. "Proverbial expressions in newspapers. A comparative study in Estonia, Finland and Slovenia." *Traditiones* 44 (3): 5–32. <http://isn.zrc-sazu.si/index.php?q=sl/node/467>.
- Grzybek, Peter. 1987. "Foundations of semiotic proverb study." *Proverbium: An International Yearbook of Proverb Scholarship* 4: 39–85.

- Grzybek, Peter. 2011. "Proverb Variants and Variations: A New Old Problem?" Esitelmä konferenssissa *5th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs*, Tavira, Portugal, November 2011.
- Haavio, Martti. 1949. "Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto." Teoksessa *Kalevalaseuran Vuosikirja* 29. 14–33. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Heikura, Pasi. 2004. *Samoilla linjoilla: Lisää Suomen kansan latteuksia*. Helsinki: Otava.
- Honko, Lauri. 1989. "Folkloristic Theories of Genre." Teoksessa *Studies in Oral Narrative. Studia Fennica* 33, toimittanut Anna-Leena Siikala, 13–28. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Honko, Lauri. (1991) 2013. "The folklore process." Teoksessa *Theoretical Milestones: Selected Writings of Lauri Honko*, toimittaneet Pekka Hakamies ja Anneli Honko. 29–54. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia (Academia Scientiarum Fennica).
- Kielitoimiston sanakirja. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi>.
- Kotimaisten kielten keskus = Sananparsikokoelma. Kotimaisten kielten keskus. http://kaino.kotus.fi/korpus/sp/meta/sp_coll_rdf.xml.
- Krikmann, Arvo. 2017. "Habent sua fata libelli: Laustud sõna lagumise lugu." Teoksessa *Laustud sõna lagub. Valik eesti vanasõnu. Loomingu Raamatukogu* 2017/1–2, vol LXI, toimittanut Arvo Krikmann Krikmann, 101–104. Tallinna.
- Kuusi, Matti (toim.). 1988. *Rapatessa roiskuu. Nykysuomen sananparsikirja*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kuusi, Matti (toim.). (1953) 1990. *Vanhan kansan sananlaskuviisaus*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Lambertini, Vincenzo. 2017. "Proverbs at the European parliament." Esitelmä konferenssissa *11th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs*, Tavira, Portugal, November 2017.
- Lauhakangas, Outi. 2004. *Puheesta ihminen tunnetaan: Sananlaskujen funktiot sosiaalisessa vuorovaikutuksessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Laukkanen, Kari & Pekka Hakamies (toim.). (1978) 1997. *Sananlaskut*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Leino, Eino. 1978. *Hymyilevä Apollo*. Helsinki: Otava.
- Mieder, Wolfgang. 1994. "Paremiological Minimum and Cultural Literacy." Teoksessa *Wise Words: Essays on the Proverb*, toimittanut Wolfgang Mieder. 297–316. New York: Garland.
- Mieder, Wolfgang. 2004. *Proverbs: A Handbook*. Westport: Greenwood Press.
- Nirvi, Ruben Erik & Lauri Hakulinen (toim.) (1948) 1953. *Suomen kansan sananparsikirja*. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Rooijackers, Gerard. 1998. "Dragens van tarditie?" Teoksessa *Klederdracht En Kleedgedrag: Het Kostuum Harer Majesteits Onderdanen 1898–1998*, toimittanut Dolly Verhoeven. 173–188. SUN.
- Stark, Laura. 2005. "Taikuus ja kristinusko. Suomalaisen maalaisyhteisön kaksi moraalijärjestelmää 1800-luvulla." Teoksessa *Kansanetiikka: Käsityksiä hyvästä ja pahasta*. Toimittaneet Laaksonen, Pekka, Seppo Knuutila ja Ulla Piela. 84–103. Kalevalaseuran vuosikirja 84. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Taylor, Archer. 1931. *The Proverb*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Taylor, Archer. 1981. "The Wisdom of Many and the Wit of One." Teoksessa *The Wisdom of Many. Essays on the Proverb*. Toimittaneet Wolfgang Mieder ja Alan Dundes. 3–9. New York & London: Garland.

Tuomaala, Saara. 2004. *Työtätekevistä käsistä puhtaiksi ja kirjoittaviksi: Suomalaisen oppivelvollisuuskoulun kohtaaminen 1921–1939*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Widbäck, Anders. 2015. *Ordspråk i bruk: Användning av ordspråk i dramadialog*. Uppsala Universitet.

Filosofian ja kasvatustieteiden tohtori Liisa Granbom-Herranen toimii post doc -tutkijana folkloristiikan oppiaineessa Turun yliopistossa.